

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

Kokous 1/2024

Aika 8.1. klo 15 – 22.1.2024 klo 16.15

Paikka Sähköpostikokous

Jäsen

Siikavirta Jaska, pj. (x)	STM
Kokko Sari, vpj. (x)	Vammaisfoorumi
Huhtala Peppiina (x)	EK
Keyriläinen Marianne (x)	TEM
-	OM
Lithén Carola (-)	Vammaisfoorumi
Maijala Juha-Pekka (x)	YM
Mäki Anne (x)	Vammaisfoorumi
Nummelin Ida (x)	SAK, STTK, Akava
Paasonen Sanna (x)	Vammaisfoorumi
Sariola Jukka (-)	Vammaisfoorumi
Schröder Tinja (x)	UM
Suomi Juha-Pekka (x)	OKM
Turtiainen Petri (x)	Vammaisfoorumi
Viemerö Jaana (x)	Hyvil
Välimaa Mika (x)	Vammaisfoorumi
Åkermarck Mikael (x)	LVM
Heikkonen Merja (x)	VANE/STM
Hoffrén Tea (x)	VANE/STM

Henkilökohtainen varajäsen

Linna Johanna ()	EK
Haavisto-Vuori Päivi ()	TEM
Nordman Marica (x)	OM
Metsävainio Katja ()	Vammaisfoorumi
Kilpelä Niina ()	YM
Jääskeläinen Marko ()	Vammaisfoorumi
Sahamies Miika ()	SAK, STTK, Akava
Kilpeläinen Viivi ()	Vammaisfoorumi
Huusko Anne ()	Vammaisfoorumi
Kokko Anna ()	UM
Räty Kaisa ()	OKM
Vuori-Karvia Johanna ()	Vammaisfoorumi
Vogt Ellen ()	Hyvil
Jaakkola Kata ()	Vammaisfoorumi
Uusitalo Eveliina ()	LVM

Pysyvät asiantuntijat

Ahola Sanna ()	Ihmisoikeuskeskus
Hirvasvuopio Janne ()	Saamelaiskäräjät
Katsui Hisayo ()	Helsingin yliopisto
Lindqvist Gunilla ()	Ahvenanmaan maakuntahallitus
Malmlund-Laakso Kirsi-Maria ()	STM
Mölläri Markku (x)	VM
Nurmi-Koikkalainen Päivi ()	THL
Puumalainen Julia ()	SM
Salenius Maria (x)	Kuntaliitto

Käsitellyt asiat

1. Kokouksen avaus

Sähköpostikokous avattiin 8.1.2024 klo 15.

2. Kansallisen toimintaohjelman 2020-2023 voimassaolon jatkaminen

VANE oli saanut TEM:stä yhteydenoton liittyen Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) -ohjelmatyöhön. Ohjelman yhtenä mahdollistavana edellytyksenä on voimassa oleva YK:n vammaissopimuksen kansallinen toimintaohjelma. Maksut Suomelle ovat mahdollisia vain, kun kaikki ehdollisuudet täyttyvät.

Nyt komissio on havainnut, että Suomella ei tällä hetkellä ole kansallista toimintaohjelmaa voimassaannen kuin uusi kansallinen toimintaohjelma 2024-27 hyväksytään. Komissio painottaa Suomea hoitamaan asian mahdollisimman nopeasti joko jatkamalla edellisen ohjelman voimassaoloa tai valmistelemalla nopeasti uuden ohjelman. TEM on ensi sijassa ehdottanut, että edellisen ohjelman voimassaoloa jatkettaisiin, kunnes uusi ohjelma hyväksytään.

TEM perusteli ehdotustaan näin:

YK:n vammaissopimuksen kansallisen toimintaohjelman voimassaoloaika olisi tärkeä jatkaa siihen saakka, että uusi toimintaohjelma valmistuu, koska EU:n budjetista Suomelle maksettavan rahoituksen ehtona on muun muassa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksesta johtuvien velvoitteiden noudattaminen. Tämä perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 10 artiklassa määriteltyyn periaatteeseen, jonka mukaan Euroopan unioni pyrkii politiikkojensa ja toimiensa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan kaiken sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän. Voimassa oleva kansallinen YK:n vammaissopimuksen toimintaohjelma kuvaa toimia, joilla vammaisten henkilöiden oikeudet Suomessa turvataan. EU-rahastojen kontekstissa EU rahoituksen käytön ehdoksi on asetettu näiden periaatteiden noudattaminen. Näitä kutsutaan mahdollistaviksi edellytyksiksi (yleisasetus (EU) 2021/1060 artikla 15).

Jos jokin varojen käytön mahdollistava edellytys ei ole voimassa, voi komission käynnistää jäsenvaltiota kohtaan selvitysmenettelyn, jonka aikana komissiolla on mahdollisuus keskeyttää maksut Euroopan unionin talousarviovaroista jäsenvaltioille ja vireillä olevat ohjelmien hyväksymis- ja muutosmenettelyt.

*Mahdollistavat edellytykset koskevat Suomessa niin sanottuja yleisasetusrahastoja (EU) 2021/1060, joista Suomessa on käytössä:
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussa (ESR+), oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto (EMKVR) sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF), sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF) ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusväline.*

Yleisasetuksen (EU) 2021/1060 mukaisesti

Rahastojen täytäntöönpanossa olisi noudatettava Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 3 artiklassa ja SEUT 10 artiklassa määrättyjä horisontaalisia periaatteita, myös SEU 5 artiklassa vahvistettuja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita, ja siinä olisi otettava huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirja. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi noudatettava lapsen oikeuksia koskevasta Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksesta sekä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksesta johtuvia velvoitteita ja varmistettava yleissopimuksen 9 artiklassa tarkoitettu esteettömyys ja saavutettavuus noudattaen unionin lainsäädäntöä, jolla yhdenmukaistetaan tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimukset. Rahastot olisi tässä yhteydessä pantava täytäntöön tavalla, joka edistää siirtymistä laitoshoidosta perhelähtöiseen ja yhteisölähtöiseen hoitoon. Jäsenvaltioiden ja komission olisi pyrittävä poistamaan epätasa-arvoa, edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa ja ottamaan huomioon sukupuolinäkökohdat sekä torjumaan sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Rahastoista ei saisi tukea toimia, joilla millään tavalla edistetään erottelua tai syrjäytymistä, ja infrastruktuurirahoituksen yhteydessä olisi varmistettava esteettömyys ja saavutettavuus.

Ehdotuksen arviointi:

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnasta annetun asetuksen 2 §:n nojalla neuvottelukunnan tehtävänä on helpottaa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää toimintaa valtionhallinnon ja yhteiskunnan eri aloilla ja tasoilla. Säännöksen 2 momentin 2 kohdan nojalla tehtävänsä toteuttamiseksi neuvottelukunta laatii toimikaudelleen toimintaohjelman, jossa määritellään yleissopimuksen täytäntöönpanon edistämisen keskeiset kansalliset tavoitteet ja niitä edistävät keinot sekä tarvittava seuranta.

Neuvottelukunnan edellisellä toimintakaudellaan laatima toimintaohjelma koostuu strategisista osa-alueista, joilla esitetään ehdotuksia toimenpiteiksi, poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja yhteistyön jatkamiseksi sekä luomiseksi esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi.

Toimenpide-ehdotukset eivät ole oikeudellisesti sitovia. Viranomaiset, organisaatiot ja muut tunnistetut yhteistyötahot päättävät itsenäisesti toimenpiteiden mahdollisesta toteuttamisesta, muodosta, laajuudesta ja sisällöstä. Neuvottelukunta pyrkii tehtävissään saattamaan yhteistyötahot yhteen toimenpiteiden harkitsemiseksi. Yleissopimuksen täytäntöönpanon jatkuvuuden kannalta on keskeistä, että aiemmassa toimintaohjelmassa asetetut yleissopimuksesta johdetut tavoitteet suuntaavat tätä harkintaa myös uuden toimintaohjelman laadinnassa.

Näin ollen olisi perusteltua, että vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta hyväksyy edellä viitatus asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman 2020-2023 edelleen voimassa olevaksi toimintaohjelmaksi toimikaudelleen, kunnes neuvottelukunta on laatinut ja hyväksynyt uuden toimintaohjelman. Tällöin ohjelman tavoitteet ja suositukset ohjaavat uuden ohjelman ja siihen ehdotettavien suositusten sekä hallinnonalojen toimintasuunnittelun valmistelua soveltuvin osin.

Päätös: VANE kävi asiasta sähköpostikeskustelun, keskustelun kooste liitteessä 1. VANE hyväksyi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman 2020-2023 edelleen voimassa olevaksi toimintaohjelmaksi toimikaudelleen, kunnes neuvottelukunta on laatinut ja hyväksynyt uuden toimintaohjelman.

3. Kokouksen päättäminen

Sähköpostikokous suljettiin 22.1.2024 klo 16.15.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

Puheenjohtaja

Jaska Siikavirta

Neuvotteleva virkamies

Merja Heikkonen